

rabljaj vse dotlej, da je ubil vero vanj, neizbežnost zakona pa je treba poudariti do zadnjih slutnih oblik. F. K.

Nemško slovstvo

Ruth Schaumann v svojih novih delih in monografija o nji. — L. 1932 sem skušal v »Domu in svetu« orisati lik nemške pesnice in pisateljice, plastičarke in grafičarke Ruth Schaumann po dotlej znanih njenih delih. Prvo monografijo o umetnici je objavil predlansko leto Rolf Ketsch v zbirki »Die Zeichner des Volkes« (Ruth Schaumann Buch von Rolf Hetsch, mit 85 Abbildungen, neuen Gedichten und einer Novelle von R. Schaumann, Rembrandt-Verlag, Berlin). Pisatelj tolmači v glavnem njena dela na polju likovne umetnosti, dasi se spričo mnogostranosti njene umetniške narave ni smel in ni mogel omejiti samo na to, marveč je knjigo opremil celo z novimi pesniškimi in prozaičnimi prispevki umetnice same. Zaključki, ki jih Hetsch podaja po podrobnem opisu vseh njenih del, se v bistvu docela krijejo z izvajanjem, ki sem jih objavil v »Domu in svetu« l. 1932. Hetsch pravi: »Njeno umetnost, pesniško nič manj kot plastično in grafično, nosi moč požlahtnjujoče in njene misli oplajajoče vere. Oboje, umetnost in religija, sta v biti umetnice najtesneje zedinjeni in združeni, medsebojno neločljivo povezani, v harmonično enoto zlit.« Nadalje poudarja Hetsch, da je Schaumann odkrila in v naš čas presadila duhovno dediščino neporušenega genija srednjeveške mistike. Njeno delo, napolnjeno v svoji bitnosti s prastarim miselnim bogastvom, živo v nadzemskih območjih, je v prenavljanju in prikazovanju stvari, kot bi jih prvič videli in slišali: to je skrivnost in lepota njenega umetniškega poslanstva. — Hetsch je posvetil v svoji monografiji seve vse premalo pozornosti pesniškemu in zlasti pisateljskemu delu umetnice. Prav poslednji čas se je R. Schaumann, ko je že s svojimi tremi zbirkami pesmi dosegla veliko priznanje, uveljavila v nemškem slovstvu s svojo prozo, ki je docela samorasla tako po vsebini kakor po slogu. Poleg bistrega opazovanja stvarne realnosti vnaša R. Schaumann v svojo prozo filozofsko bogastvo svojega miselnega sveta, s katerim prekvaša ljudi in dogodke, pa tudi analitično prodornost in psihološko globino, s katerimi svojstvi je mahoma zavzela odlično postojanko v sodobni literaturi. Slog, ki je pač najčistejše ogledalo osebnosti ustvarjajoče umetnice, nam razkriva ne samo obvladanje jezika in srečne jezikotvorne impulze poleg neizčrpnega bogastva neobrabljene metaforike, marveč tisto enkratno magično skrivnost sploh, ki jo prinese s seboj na svet samo bogonadarjen tvorec. V tem zmislu načenjata njeni knjigi »Yves« in »Amei« v nemškem slovstvu novo poglavje, ki se nadaljuje z zbirko novel »Siebenfrauen« in z zbirko pravljic »Der singende Fisch« (oboje v založbi G. Grote, Berlin). Novele iz knjige Siebenfrauen so v svoji dognani ženskosti nedvomno najtehtnejši pojav najnovejše nemške novelistike, a pravljice za odrasle iz knjige »Der singende Fisch« pravi biseri dobrohotno satirične pravljicne modrosti v Brentanovem načinu. — Še besedico o grafičnem delu, ki spremlja to slovstveno tvornost. V posebni knjižici je izšel Križev pot (Der Kreuzweg, XIV Stationen, gemalt von R. Schaumann, Kösel & Pustet, München 1934). V večbarvni offset-reprodukciji so razmnožene prvotno na

pergament naslikane postaje križevega pota, o katerih je umetnica sama dejala, da so narejene v načinu srednjeveških miniatur, a vendar čisto njene lastne koncepcije. V primeri z doslej uporabljeno lesorezno tehniko (primerjaj kolorirane lesoreze v knjižici »Der Krippenweg, 1932), učinkujejo zaradi opustitve črnega ozadja postaje križevega pota svetlo in živo. Skromnost in preprostost koncepcije je sicer v svojem bistvu risarska, toda na mesto svetlega vreza v leseno ploskev je stopila barva, kristalizirana v živopisani linearnosti. Brez fabulističnih teženj stremi umetnica po poduhovljenosti v kondenzaciji prizorov na njih miselno vsebino, s poudarkom na zmislu predstavljenega dejanja. V tem pogledu je novo delo R. Schaumannove zanimiv in posrečen poizkus na polju nabožne grafike. — Tehnično enake kot postaje križevega pota so na pergamentu izvršene barvaste risbe, ki jih je izdelala R. Schaumann kot ilustracije za svojo knjigo »Der singende Fisch« (20 slik, reproduciranih v večbarvni offset-tehniki). — Pesniki, ki so nastopili konec prejšnjega stoletja, so skušali obnoviti in oživeti antično miselno in umetniško zakladnico; bogastvo srednjeveške verske in umetniške misli pa je oplodilo darovito umetnico R. Schaumann, da je vstala našemu času ne samo kot obnoviteljica srednjeveškega duha, marveč preko tega kot resnično sodoben umetniški pojav. s. š.

ZAPISKI

Povzetek h Kidričevim glosam »Stoletja beležk brez literarne tradicije v slovenski literarni zgodovini« (LZ, 1935, 289—295).

K moji razpravi o »Pokristjanjevanju Slovencev in pričetkih slovenskega pismenstva« (DS, 1934, 351 sl. 480 sl.) je napisal univ. prof. dr. Fr. Kidrič v »Ljubljanskem Zvonu«, 1935, vrsto glos. Ne bom se oziral na Kidričevo zasmehovanje, ki meri na osebo in na versko prepričanje moje in drugih, ker to ni zadeva znanstvenega raziskovanja in metode, ampak hočem ugotoviti samo znanstveni rezultat tega najinega dvogovora.

1. Trdno stoji dejstvo, da se je Kidrič v opomnjah k svoji Zgodovini slovenskega slovstva za razne svoje trditve skliceval na vire, ki teh trditve ne potrjujejo, ampak jim nasprotujejo (glej jih DS, 1934, 485—496). Nič za to, če izkuša v glosah odvrniti pozornost od tega jedra na postranske posameznosti, od Karlovih pobud za gojitev narodnega jezika na latinski jezik pri službi božji (gregorijansko petje, 294), saj je latinščina cerkveno in versko življenje docela obvladala le nekaj časa, za Otonov — od napačnega citata sklepov salzburske sinode l. 799 (s poganskimi popevkami, 291), na to, da je posnel Kidrič to zmotno trditev po Mantuaniju, dasi Merkerja-Stammlerja (Reallexikon der deutschen Literaturgeschichte), ki ima pravilni podatek, ni citiral rajni Mantuani (ki ga še poznati ni mogel), ampak Kidrič; za neupravičeno sklicevanje na Jagića in druge opravičila sploh ne navaja.

2. Kidričevo mahanje po bajeslovnih Grafenauerjevih trditvah, da so v srednjem veku »kročili slovenski prevodi desetih zapovedi, litanij, rožnega venca, dā, celo evangeljskih lekcij« in dr. pod. ter o pravi literarni tradiciji v srednjem veku (293), je pristno donkihotsko mahanje po sovražniku, ki ga